

Pozornost preventivně výchovné činnosti

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (MV-GR HZS ČR) usiluje o maximální využití vhodných forem k informování všech skupin obyvatelstva o možných mimořádných událostech a správných postupech v případě ohrožení. Prioritně se pozornost věnuje výuce ochrany člověka za mimořádných událostí v základních a středních školách, která prošla do současnosti řadou změn. Na podporu výuky, ale i pro další cílové skupiny vznikly také projekty, které se za dobu své existence postupně rozšířily do všech krajů republiky. Vedle těchto projektů příslušníci HZS ČR připravují a realizují i další formy preventivně výchovné činnosti.

Projekty Asociace Záchranný kruh

Asociace Záchranný kruh (dále jen „Asociace“) vznikla v roce 2005 jako nositel a hlavní realizátor Integrovaného projektu Záchranný kruh. Na základě partnerských dohod sdružuje Asociace záchranářské, vzdělávací a další subjekty a instituce, které se aktivně zabývají problematikou vzdělávání, prevence a přípravy v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí, bezpečnosti a ochrany životů, zdraví, životního prostředí a majetku. Všichni společně realizují projekty a vyvíjejí nové vzdělávací materiály a pomůcky, které pomáhají v každodenním životě všem cílovým skupinám, zejména dětem a mládeži, ale i jejich rodičům a pedagogům rozpoznávat rizika a nebezpečí, předcházet jim, připravit se na ně nebo správně reagovat. S Asociací spolupracuje řada partnerů, např. HZS ČR, Zdravotnická záchraná služba Karlovarského kraje, Policie České republiky – Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje, Krajské vojenské velitelství Karlovarského kraje, Horská služba České republiky – oblast Krušné hory, Vodní záchraná služba České republiky, Český hydrometeorologický ústav, Asociace Zdravotnických záchranných služeb České republiky, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Česká školní inspekce, Vojenská akademie Vyškov, Masarykova univerzita Brno, Krajský úřad Karlovarského kraje.

Za posledních osm let Asociace vytvořila desítky projektů (projekty jsou financovány zejména ze strukturálních fondů EU a grantů MV-GR HZS ČR) a získala řadu významných ocenění, poděkování a uznání. Posledním střípkem do mozaiky úspěchů bylo ocenění „Šikovné skutky“ udělené společnosti ŠIK CZ za záchranu lidského života. Jeden z mnoha příběhů měl tentokrát dobrý konec. Díky informacím ze vzdělávacího spotu Záchranného kruhu v rámci projektu Školního informačního kanálu, dokázali žáci základní školy v Dymokurech zachránit život svého kamaráda poté, co se pod ním prolomil led.

Interaktivní multimediální učebnice

Požáry, Mimořádné události, Příručka první pomoci, Rizika silniční a železniční dopravy, Povodně a další – to je jen malý výčet názvů interaktivních multimediálních učebnic, pomocí kterých může vzdělávat sebe i ostatní opravdu každý. K dnešnímu dni čítá seznam celkem 14 titulů, které jsou svým obsahem rozděleny k užití jak v mateřských školách a na prvním stupni základních škol, tak i na druhém stupni základních škol nebo na středních školách. Použití je vhodné i u dospělé populace, včetně seniorů nebo záchranářů. Všechny učebnice jsou dostupné zdarma na webu Záchranného kruhu,

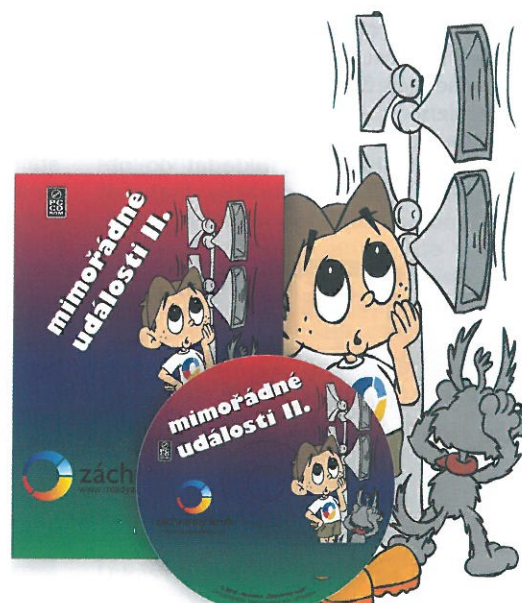

jsou plně animované a namluvené známými osobnostmi (Vladimír Čech, Martin Dejdar, sourozenci Gondíkoví, Kryštof Hádek nebo Ivana Andrlová). Výukové programy obsahují také řadu her, testů nebo pracovních listů. Dohromady tak vznikl zcela ojedinělý soubor výukových materiálů, které jsou velmi oblíbené, atraktivní a na celém světě svým provedením i rozsahem nemají obdobu.

Internetový bezpečnostní portál

Je to vůbec první projekt Asociace. K vidění je na adrese www.zachrannykruh.cz. Tento ucelený zdroj rad, informací, vzdělávacích materiálů a mnoha dalších pomocníků využívá na 400 000 návštěvníků měsíčně. Registraci na tomto portálu má na 3000 škol z celé České republiky. Cokoliv tým odborníků v Asociaci vytvoří, je uloženo zde a zpřístupněno všem – a to zcela zdarma.

Portál je rozdělen do několika sekcí podle cílových skupin - obsahuje sekci PRO Veřejnost, PRO Školy, PRO Města a obce a PRO Záchranáře. Kromě těchto sekcí se zde nachází aktuální zpravodajství, předpověď počasí, kalendář akcí a také modul VÝSTRAH a VAROVÁNÍ,

zajišťující zejména propojení s Českým hydrometeorologickým ústavem a tím zobrazování aktuálních živelních výstrah, ale i dalších důležitých informací.

V sekci PRO Veřejnost uživatelé naleznou nejdůležitější rady a návody, jak se chovat při všech typech událostí. Lidé potřebující akutní pomoc oceňují databázi tzv. pomocníků v krizi, tedy databázi organizací poskytujících pomoc při řešení nejrůznějších problémů. Aby byl obsah ještě více motivující pro rodiče a zejména jejich děti, nachází se zde část PRO Děti, ve které je velké množství zábavných a zároveň vzdělávacích her.

Asi nejdůležitější sekci je sekce PRO Školy. Obsahuje několik modulů, které významně pomáhají pedagogům v jejich práci.

Pracovní materiály

Pracovní listy, pracovní sešity a metodické materiály jsou k volnému využití. Je to rozsáhlá databáze velmi oblíbených materiálů, které pedagogové využívají v každodenní praxi pro práci se žáky. Databáze čítá stovky pracovních úkolů ze všech oblastí rizik, je členěna jak podle oblastí rizik, je členěna jak podle oblastí rizik, je členěna jak podle oblastí rizik, je členěna jak podle oblastí rizik.

Databáze clipartů

K dnešnímu dni čítá databáze obrázků více jak 3500 položek, které jsou opět členěny do jednotlivých oblastí. V databázi lze velmi jednoduchým způsobem vyhledávat, ukládat do oblíbených a vybrané obrázky stahovat k dalšímu použití. A to vše zcela zdarma,

což je v celosvětovém měřítku opravdu nevídané.

Projektové vyučování

Modul projektového vyučování na portálu Záchraného kruhu nabízí základní návrhy na realizaci praktického prověřování znalostí a zkušeností. Škola má tak možnost uspořádat projektový den nebo týden, v rámci kterého velmi jednoduchým způsobem s využitím podkladů z webu zrealizuje tzv. stanoviště. Metodika ji v tom plně pomůže, teoretická část poskytne základní rámec znalostí, nutných ke správnému vedení úkolu. Jako podpora je nabídnut doplňkový obrazový materiál, jako ilustrační obrázky, pracovní listy, kvízové otázky, testy a mnoho dalšího. Do budoucna by se tato databáze měla rozrůstat o další příklady dobré praxe.

Testovací systém

Tento modul obsahuje databanku více než tisíce testových otázek, které jsou tříděny podle oblastí i náročnosti. Uživatel si zcela zdarma může během pěti minut vytvořit jakýkoliv test, který může následně vytisknout a rozdat žákům nebo jej vyplnit on-line a ihned vyhodnotit. Jako doplňkové jsou pak funkce, které umožňují vytisknutí testu i s ilustračními obrázky nebo bez nich, samozřejmě je pak vytisknutí samotného klíče, tedy správných odpovědí u vybraných otázek. Databanka otázek se navíc neustále rozšiřuje, a to díky registrovaným pedagogům, kteří si sami vytvářejí nové otázky.

Sekce PRO Města a obce

Další, neméně důležitou sekci portálu www.zachrannykruh.cz, je sekce určená městům a obcím. Jako hlavní zástupce této sekce je zcela určitě Bezpečnostní informační systém. Města a obce v České republice mají řadu povinností, v rámci kterých mají dbát na bezpečnost svých obyvatel, seznamovat je s možnými riziky a ohroženími, s přípravou na ně, poskytovat jim důležité informace v oblasti prevence. Mnohdy je to pro zástupce obcí doslova nadlidský úkol. Zejména u malých obcí. Nedostatek odborníků nebo finančních prostředků může za to, že jsou oblasti rizik a nebezpečí opomíjeny. I z těchto důvodů přišli zástupci Asociace s unikátním řešením, kterým je právě zmiňovaný informační systém. Města a obce si na své webové stránky umísťují speciální boxy, tzv. infoboxy, které na webových stránkách zajišťují zobrazování nejdůležitějších rad a návodů, informací a také aktuálních výstrah. Samozřejmostí je volný přístup ke všem vzdělávacím materiálům určeným pro školy a také k sekci PRO Děti a jejich rodiče, která je plná vzdělávacích her. Infoboxy jsou mezi starosty oblíbené a na svých webových prezentacích je využívají již téměř tři stovky měst a obcí z celé republiky.

Sekce PRO Záchranáře

Nezapomnělo se ani na samotné záchranáře. Mají svou vlastní sekci a rozšířené možnosti, jak portál využít pro svou potřebu. Kromě toho, že se rovněž bezplatně dostanou ke všem modulům a funkcím určených primárně školám, mají záchranáři možnost využít publikování novinek a informací ze své práce a činnosti. Významným pomocníkem může být kalendář akcí, do kterého mohou záchranáři umísťovat své plánované akce a oslovit tak širokou uživatelskou základnu portálu čítající, jak již bylo řečeno, několik stovek tisíc lidí. Rovněž jsou záchranářům, kteří projeví zájem, zdarma poskytovány podkladové materiály v tiskové kvalitě, aby mohli bez větších problémů vytvářet a vyrábět své vlastní pracovní a motivační materiály potřebné pro preventivně výchovnou činnost.

Motivační materiály

Kdo z nás by neměl rád dárky a odměny - tzv. motivační materiály. Za každou zásluhu by měla následovat i odměna, a na tu lidé ze Záchraného kruhu opravdu myslí. Neustále vymýšlejí a vytvářejí pexesa, omalovánky, samolepky, rozvrhy hodin, magnetky a spousty dalších materiálů. U každého takového materiálu se zároveň dbá, aby měl kromě zábavy a potěšení i výchovný charakter. Často jsou tak obrázky nebo krátká sdělení spojena s preventivně výchovnou činností.

Deskové vzdělávací hry

Tyto hry jsou určeny primárně pro děti z mateřských škol, ale stejným způsobem je mohou využívat i žáci prvních a druhých ročníků základních škol nebo praktických škol. Pro tuto cílovou skupinu bylo vyvinuto celkem 33 her, které obsahují téměř 2000 nejrozličnějších dílků, obrázků, kartiček, figurek, kostek a dalších pomůcek. Celkem šest okruhů z oblastí požárů, běžných rizik, dopravní výchovy, mimořádných událostí, osobního bezpečí a ekologické výchovy obsahuje také metodické pokyny a pracovní listy. Každá desková hra má i svou interaktivní podobu pro řešení na PC, tabletu nebo interaktivní tabuli. Celý projekt se setkal s obrovským úspěchem u odborné i laické veřejnosti. Do své výuky deskové vzdělávací hry zařadilo již více než 300 škol v České republice a další velmi rychle přibývají.

Mobilní aplikace

Dnešní svět je plný moderních technologií, tabletů a chytrých telefonů. Je to prostě hit. Kdo nemá chytrý telefon, jakoby nebyl. A tak se tým Asociace rozhodl vydat na cestu také do tohoto segmentu a zajistit tak oslovení širokého spektra lidí tou nejatraktivnější formou,

kterou jsou aplikace pro mobilní zařízení. Započal náročný vývoj a dnes jsou na světě již první tři aplikace – První pomoc, Dopravní výchova a Malý záchranář. Na svých zařízeních tyto aplikace používají již desetitisíce lidí a co více – povedlo se oslovit i výrobce a dodavatele „chytrých“ zařízení, díky nimž se daří

ještě více propagovat důležitost prevence. Na trh se tak například dostávají speciální vzdělávací dětské tablety, které obsahují vzdělávací aplikace Záchraného kruhu zcela zdarma.

Centrum zdraví a bezpečí

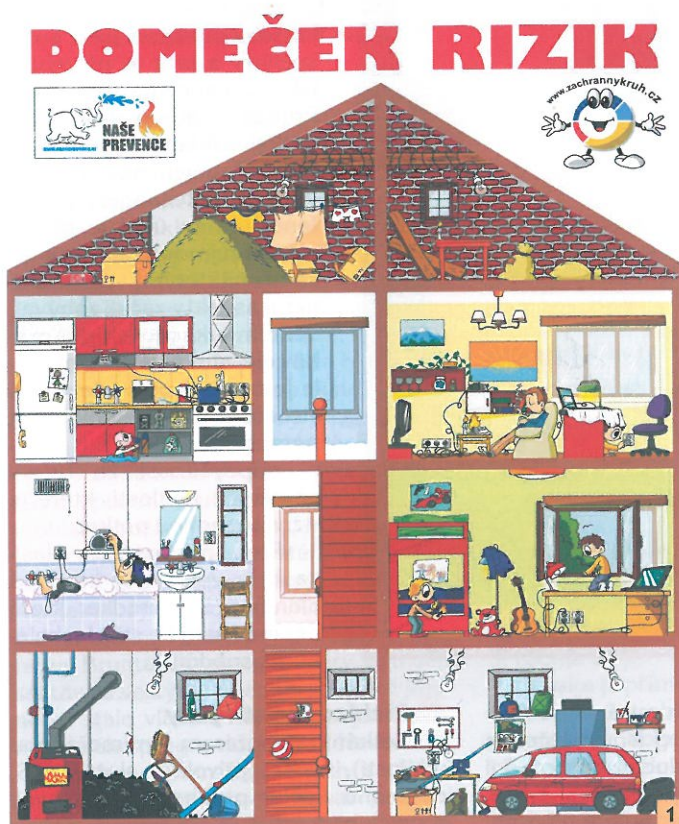
Je obecně známo, že daleko nejlepší je praxe. Jen tak mají lidé šanci si vryt do paměti základní návyky a postupy. Z tohoto důvodu byl připraven koncept Centra zdraví a bezpečí jako centra pro praktickou přípravu. Tento koncept nyní dostává konkrétní obrysy a společně s městem Karlovy Vary a dalšími partnery pomalu přechází do reálné podoby. Na jaře roku 2014 bude zahájena výstavba areálu, který svou podobou bude připomínat malé městečko, ve kterém bude možné za použití technologií a interaktivních postupů navodit velké množství rizikových situací, do kterých se může člověk dostat. Tím získají zúčastnění, ať už záchranáři, pedagogové nebo žáci, jasné představy o konkrétním riziku a díky možnosti si vše vyzkoušet a osahat si tak daleko lépe osvojí adekvátní způsob reakce. Celý projekt centra je unikátní a je rovněž ze strany Asociace patentově chráněn.

kpt. Ing. Veronika KRAJSOVÁ,
HZS Karlovarského kraje,
Lukáš HUTTA, Asociace Záchraný kruh,
foto archiv autorů

Domeček rizik – nová výuková pomůcka

Cílových skupin, se kterými v rámci preventivně výchovné činnosti (PVC) spolupracuje HZS Středočeského kraje, je hned několik a stále přibývají nové. I když v rámci PVC nepůsobíme jen na děti, ale i další cílové skupiny obyvatelstva, stále slyšíme od některých kolegů, že PVC je pouhé „hraní si s dětmi“. Zdá se tak, že s výchovou a prevencí musíme začít nejprve u sebe a ve vlastních řadách. Podívejme se na naše domovy. Jsou bezpečné? Dokážeme na základě vlastních zkušeností udělat změny ve svých zaběhlých rituálech? Dokážeme se změnit? Spousta otázek nás vedla k tomu, abychom vyzkoušeli sami na sobě, jak jsme na tom my, hasiči. Zároveň nás lákalo zjistit, jak to vypadá v domácnosti u těch, které v rámci PVC oslovujeme. Proto vznikl první prototyp Domečku rizik.

S myšlenkou vytvořit novou výukovou pomůcku nás oslovil velitel stanice Slaný nrap. David Kolář, DiS., který je instruktorem PVC v rámci programu HASÍK CZ. Domeček rizik měl být zmenšeným modelem domu, který by v sobě skrýval jak špatnou variantu zařízení a organizace domu, tak i tu správnou (viz obrázek 1). Práce s pomůckou měla spočívat v popisu nebezpečných situací v jednotlivých místnostech. Jakmile se popíší všechny, odhalí se správná varianta (viz obrázek 2).

Ke spolupráci na tomto projektu David Kolář přizval pracovníky z Asociace Záchraný kruh Lukáše Huttu a Ing. Veroniku Krajsovou. Bylo zapotřebí vyřešit hned několik otázek, jako velikost pomůcky, materiál, ze kterého bude vyrobena, dílenské zpracování, technické řešení a samozřejmě i grafickou a obsahovou stránku.

První korpus byl ze dřeva a popisoval čtyři místnosti, kotelnu, garáž a půdu. Při jeho prvním použití vyhovovala velikost, rozdělení jednotlivých místností i technické řešení. Problémem však byla stabilita, hmotnost a obtížnost přepravy.

První zkouška pomůcky v praxi se uskutečnila v Základní škole ve Smečně.

Bylo skvělé pozorovat, jak jsou děti nadšené. V podstatě nám vůbec nestačil výukový čas. Zjistili jsme, že se dá o jednotlivých místnostech vyprávět daleko více, než jsme měli připraveno. Děti samy přidávaly své vlastní historky a zážitky, a tím zapojily do debaty i ty, kteří jsou jinak pasivnější v komunikaci. Domeček jsme začali využívat i na jiných akcích, než jsou přednášky ve školách. Skvělé uplatnění našel na výstavách, na hromadných akcích pro veřejnost nebo na dnech otevřených dveří na stanicích. Domeček rizik zapůjčujeme i v rámci kraje jednotlivým lektorům PVC pro jejich využití.

Nasbírané zkušenosti nás vedly k vytvoření nového modelu z plastových desek. Současný model tak obsahuje otevírání oken a dveří tak, aby vznikl průvan mezi přízemím a prvním patrem a byla tak dobře simulována situace proudění kouře v případě požáru, který je simulovaný modelářským vyvíječem kouře využívaným zejména pro modely starých parních lokomotiv.

Další vylepšení spočívají ve využití oranžových a žlutých diod, které simulují požár a jsou umístěny v obrázcích tam, kde je možnost jeho vzniku. Na stejném principu fungují i modré diody

simulující elektrický zkrat v zásuvkách nebo elektrických spotřebičích. Na stropěch jsou umístěny červené diody, které spolu se zvukovou signalizací ukazují, jak fungují hlásiče kouře. Na základovou desku ovládání jsme instalovali přijímač a obsluha domečku tak ovládá všechny funkce pomocí malého dálkového ovladače, který má dosah přibližně 50 metrů, což bohatě stačí na jakoukoli běžnou učebnu.

Vzhledem k tomu, že Domeček rizik je stále ve vývoji a konečný model není hotový, vznikají i jeho další a jednodušší podoby. Kolegové z Plzně si vytvořili domeček v podobě běžné nástěnky, kolegové z Domažlic jej vyrobili jako nástěnku magnetickou, kolegové z Berouna ho umístili do rámu a děti na něj opakovaně malují stíratelnou fixou (viz obrázek 3).

Všechny snahy jsou motivovány stejným cílem, a to hravou formou předat dětem důležité informace a naučit je takto získané znalosti použít ve správnou dobu.

nrap. Bc. Jena KOLÁŘOVÁ,
nrap. David KOLÁŘ, DiS.,
HZS Středočeského kraje,
foto archiv autorů

Příprava pedagogů mateřských škol

HZS Plzeňského kraje uspořádal ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání (NIDV) koncem roku 2013 vzdělávací seminář pro pedagogy mateřských škol, na kterém byly představeny nové materiály Asociace „Záchranný kruh“.

V návaznosti na schválené úpravy Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání připravil NIDV na základě rezortního úkolu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ve spolupráci s MV-generálním ředitelstvím HZS ČR a Ministerstvem dopravy na jaře 2013 semináře s názvem „Mimořádné události ve škole a jejich řešení - dopravní výchova“. Na těchto akcích, které se pořádaly pro pedagogické pracovníky ve vybraných krajích, se za HZS kraje podíleli krajsí koordinátoři preventivně výchovné činnosti. Semináře byly ze stran účastníků hodnoceny jako velice přínosné a v nejednom kraji byla na základě této zkušenosti s NIDV navázána spolupráce i na dalších projektech.

V Plzeňském kraji se zástupci HZS Plzeňského kraje a NIDV rozhodli pokračovat ve společných aktivitách pro pedagogické pracovníky na podzim roku 2013. Spoluorganizátoři se shodli na uspořádání vzdělávací akce určené pedagogům předškolního vzdělávání. Vzhledem k nevelkým prostorům, kterými disponuje krajské pracoviště NIDV v Plzni, nabídl HZS Plzeňského kraje pro seminář vlastní zasedací místnost na krajském ředitelství. Lektorské činnosti na semináři se ujali příslušníci HZS kraje, kteří mají k problematikám profesně blízko a dlouhodobě se věnují preventivně výchovné činnosti. Po společném jednání organizačních záležitostí NIDV na svých stránkách zveřejnil nabídku semináře pro učitele mateřských škol s názvem „Jak ochránit děti před běžnými riziky a mimořádnými událostmi“.

Úvodní prezentace k získání vědomostního základu byla zaměřena na znalosti a dovednosti pedagoga mateřské školy z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a požární prevence. Výběr témat vycházel ze studijního základu I pro učitele dle vládou schváleného Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult (usnesení vlády č. 734/2011).

Následná hodina vedená formou diskuse byla zaměřena na konkrétní řešení vzniklé situace v mateřské škole. V návaznosti na předešlé teoretické informace posluchači vyvozovali, jak má škola předcházet nebezpečí a jak v praxi správně postupovat při ochraně zdraví a životů žáků a zaměstnanců mateřské školy v případě vzniku mimořádné události. Z mimořádných událostí se věnovala pozornost především požárům, povodním, chemické havárii a atmosférickým jevům.

Učitelé se v jedné z dalších prezentací seznámili s tím, jaká problematika ochrany bezpečí a zdraví je začleněna do Rámcových vzdělávacích programů pro předškolní vzdělávání a jak mohou v praxi tato témata, názorně a přiměřeně věku a schopnostem žáků, přednášet.

Nové materiály, které mají pedagogům usnadnit proces předškolního vzdělávání, představil Lukáš Hutta, výkonný manažer Asociace „Záchranný kruh“, se kterou HZS ČR úzce spolupracuje. Seznámil přítomné s vhodnými pomůckami, které pro práci pedagogů asociace zhotovila a mnohé z nich nabízí zdarma na svých internetových stránkách. Využitelné je množství pracovních listů, databáze tematicky zaměřených obrázků, množství her a interaktivních kurzů. Z projektu určeného přednostně pedagogům mateřských škol s názvem „Včas umět a znát, je napořád“ bylo představeno šest zpracovaných okruhů do podoby deskových her. Děti se mohou zábavnou a hravou formou seznámit s tématy běžných rizik, požárů, mimořádných událostí, osobního bezpečí, dopravní výchovy a ekologické výchovy. Všechny 33 her bylo zpracováno také v podobě interaktivní. Hry jsou doplněny o metodické a pracovní listy a metodickou příručku pro učitele. V další části semináře si mohli přítomní deskové hry prohlédnout a prakticky vyzkoušet.

Na závěr zaměstnání mohli zájemci navštívit pracoviště krajského operačního a informačního střediska HZS Plzeňského kraje a pracoviště příjmu tísňových linek 150 a 112.

Po úspěšné spolupráci hasičů a NIDV v roce 2013 se plánují další společné akce v roce 2014 směřované školám a pedagogům.

kpt. Mgr. Lenka BASÁKOVÁ,
HZS Plzeňského kraje, foto archiv autorky

